■ روزنامه فرهنگی - اجتماعی صبح ایران
■ صاحب امتیاز: سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران
■ مدیر مسئول: یوسف قوچانی غروی

جام جم

شنبه ۳۰ فروردین ۱۴۰۴ | ۲۰ شوال ۱۴۴۶
۲۰ صفحه | سال بیست و پنجم - شماره ۷۰۲۲
Saturday | April 19 | 2025

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰۰ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۴ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰

تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴
چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
شاپا: ISSN1735-3637

■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

جفا به غذا!

ایرانی‌ها روزانه ۸ تُن برنج پخته‌شده را مستقیما از بشقاب دور می‌ریزند

ایرانی‌ها غذا را به‌راحتی دور می‌ریزند. این گزاره تلخ، پیوست‌های آماری هولناکی دارد. تازه‌ترین آن، جمله‌ای از رئیس سازمان تحقیقات کشاورزی است که اعلام کرده: «ایرانی‌ها روزانه هشت تُن برنج پخته‌شده را مستقیما از بشقاب دور می‌ریزند.» این در حالی است که بدانیم تنها برای هر دانه برنجی که در بشقاب می‌ماند، یک لیوان آب مصرف شده است! و این موضوع وقتی تلخ‌تر می‌شود که می‌دانیم شهرهای بسیاری همین حالا دچار تنش‌های آبی هستند اما وضعیت دورریز غذا مشکل امروز و دیروز نیست و آمارهای گذشته هم نشان از هدررفت غذا از سفره جامعه ایرانی دارد. به‌عنوان مثال در یک فقره آماری مربوط به سال گذشته، عنوان شده که حجم مواد غذایی هدررفته در ایران به اندازه‌ای است که با آن می‌توان غذای ۱۵میلیون نفر را در سال تأمین کرد، هرچند این هدررفت مورد اشاره، صرفا از سفره خانوار ایرانی نیست و بخش قابل‌توجهی از مواد غذایی در ایران در روند تولید از میان می‌رود. این گزاره آماری را می‌توان با بررسی زیرمجموعه‌های آن بهتر درک کرد. به این معنا که می‌دانیم روزانه به ازای هر نفر ۱۳۴ کیلوکالری غذا در ایران هدر می‌رود.

ضایعات سالانه مواد غذایی در ایران معادل ۳۵ میلیون تن با ارزش تقریبی ۱۵میلیارد دلار است. در حالی که در اتحادیه اروپا با ۲۷ کشور عضو، تنها ۹ میلیون تن مواد غذایی در سال راهی زباله‌ها می‌شود. اگر بخواهیم با بررسی سنجه‌های آماری همچنان به این موضوع نگاه کنیم، باید گفت از ۱۰۰ میلیون تن محصول کشاورزی تولیدی در کشور ۳۵ میلیون تن در سال هدر می‌رود. در این زمینه می‌توان به ۳۰ درصد ضایعات در نان، ۲۵ تا ۳۰ و حتی ۵۰ درصد ضایعات در میوه‌ها و سبزیجات، ۱۰درصد ضایعات در برنج، ۲۵درصد ضایعات در خرما و... اشاره کرد. سهم ۳۰ درصدی نان در دورریز از سفره ایرانی‌ها وقتی مهم‌تر می‌شود که بدانیم نان و غلات در سبد خوراکی خانوار ایرانی، سهمی بسیار بالا دارد. طبق داده‌های سازمان خواربار و کشاورزی (فائو) با وجودی که دورریز غذا در جهان کاهشی است اما هنوز سالانه ۵۴۰ میلیون تن غذا توسط خانوارها در جهان تبدیل به ضایعات می‌شود. البته که یکی از چالش‌های قدیمی و بزرگ جهان در حوزه غذا، مربوط به آمار و اطلاعات تلفات و ضایعات محصولات کشاورزی و مواد غذایی بوده؛ آمارهایی که به باور برخی کارشناسان تنها برآورد است.

غذاها در کجا هدر می‌روند؟

سبد غذای ایرانیان

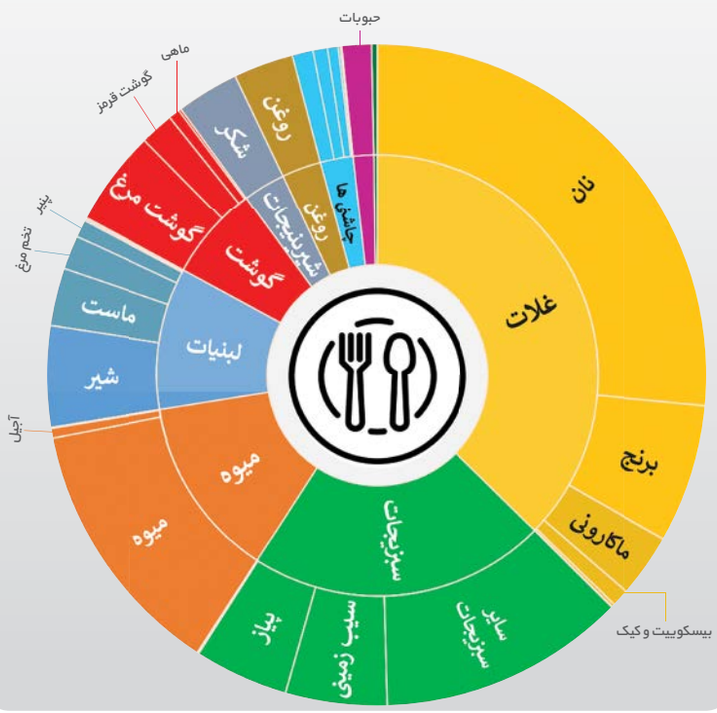

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۲:۰۳	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۱۸
غروب آفتاب: ۱۸:۴۱	اذان صبح فردا: ۰۳:۵۶
اذان مغرب: ۱۹:۰۰	طلوع خورشید فردا: ۰۵:۲۵

امروز در تاریخ

■ روز ملی علوم آزمایشگاهی بالینی
■ زادروز حمیدرضا صدر، نویسنده/ ۱۳۳۵

حکمت

امام علی(ع): خوشرویی، احسانی است بی‌زحمت و بی‌هزینه./ نهج‌البلاغه

واحه

اگر از کشته خود نام و نشان می‌پرسی
عاشقی شیوه ما بود و جنون پیشه ما/ فاضل نظری

شمیم رحمت

■ پیامبر اکرم(ص):
خوشا به حال آن‌که عیب خودش، او را از پرداختن به عیب‌های برادران مؤمنش باز دارد!/ بحارالأنوار

مشق عشق

■ وصیت‌نامه شهید حسین مسافر
ای جوانان در غفلت نمیرید که این‌گونه مردن ننگ است. ای جوانان دعا و استغفار را فراموش نکنید که همانا تسکین درد است و در راه خدا قدم بردارید.

نکته روز

ربات را قورت بده

«روبوکیک»، نام یک ربات خوراکی است که مانند کیک تولد روشن می‌شود و می‌رقصد و همراه با دارا بودن انواع ویتامین‌ها، طعم شکلات نیز می‌دهد. این ربات که با ویتامین B2، کربن فعال و شکلات تلخ ساخته شده، برای خوردن بی‌خطر است. روبوکیک ظاهری شبیه به دسر و طعمی شبیه به آن دارد. این کیک رباتیک که با لایه‌هایی از ژلاتین و فوندانت ساخته شده، کاری را انجام می‌دهد که هیچ شیرینی معمولی تا به حال انجام نداده و آن، رقصیدن و کار کردن با باتری‌های خوراکی است.

روبوکیک که به‌عنوان بخشی از پروژه روبوفود با بودجه اتحادیه اروپا رونمایی شد، تلفیقی از رباتیک، غذا و فناوری پایدار است که طوری مهندسی شده که خورده شود و تصویری از این ایجاد کند که غذا و ماشین‌ها در صورت ادغام به چه چیزی تبدیل می‌شوند.

این ابداع با همکاری محققان آزمایشگاه سیستم‌های هوشمند سوئیس، مؤسسه فناوری ایتالیا و دانشمندان مواد غذایی و سرآشپزان پخت شیرینی محقق شده است. این کیک رباتیک خوراکی در حال حاضر در نمایشگاه اکسپو ۲۰۲۵ در اوزاکای ژاپن به نمایش گذاشته شده است. در بالای روبوکیک، دو ربات خرسی عروسکی خوراکی و کاملا متحرک قرار دارند.

بوکئون کواک از سازندگان روبوکیک می‌گوید: آنها از ژلاتین، شربت و رنگ ساخته شده‌اند که با استفاده از یک سیستم پنوماتیک (بادی) داخلی، هنگامی که هوا از طریق مسیرهای طراحی شده تزریق می‌شود، سر و بازوهای‌شان حرکت می‌کند. به‌گفته محققان، این خرس‌ها نرم و شیرین هستند و طعمی شبیه به پاستیل انار دارند.

او می‌گوید رباتیک و غذا دو دنیای جداگانه هستند اما وقتی آنها را گرد هم می‌آوریم، مزایای واقعی به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند کاهش ضایعات مواد غذایی و زباله‌های الکترونیکی به‌دست می‌آوریم. درون روبوکیک، چیزی قرار دارد که محققان ادعا می‌کنند اولین باتری‌های قابل شارژ خوراکی جهان است.

پیشخوان

مصیبت شهر نفرین شده

درباره «درخت‌ها و قتل مرزوق»
روایتی از وضعیت انسان معاصر

نویسنده: عبدالرحمان منیف
مترجم: موسی اسوار
نشر: هرمس
سال انتشار: ۱۴۰۳

«درخت‌ها و قتل مرزوق» اولین و معروف‌ترین اثر نویسنده مشهور جهان عرب، عبدالرحمان منیف است. این رمان نخستین‌بار در سال ۱۹۷۳ منتشر شد و با استقبال مخاطبان و تحسین منتقدان را در پی داشت. ویژگی مهم آثار این نویسنده، نمایش واقعیت‌های تلخ سیاسی و اجتماعی جهان عرب است. این مسائل از موضوعات اصلی آثار عبدالرحمان منیف است. او در این رمان نیز به وضعیت انسان معاصر در جهانی می‌پردازد که در آن آزادی فرد و امکان مشارکت او در ساخت جامعه از بین رفته است. این کتاب در دو فصل روایت می‌شود؛ فصل اول در کوپه قطاری می‌گذرد که به سمت مرز می‌رود. در این فصل دو شخصیت اصلی که در کوپه قطار هستند، معرفی می‌شوند. فصل دوم به وقایعی می‌پردازد که پس از رسیدن به مقصد اتفاق می‌افتد. حوادث تلخ زمان حال، ریشه در گذشته دارند و این گذشته بخش عمده رمان را دربرمی‌گیرد. در فصل نخست، بخش اصلی روایت برعهده الیاس، یکی از این دو همسفر است. او از راه دستفروشی و دوره‌گردی امرار معاش می‌کند. همسفر او و راوی رمان، منصور است که درباره حال و روز الیاس می‌پرسد و او قصه‌ای طولانی تعریف می‌کند.

درجهت عکس

عکس: سید مصلح پیرخضریان/ ایرنا

برف روی بهار

هرچند حالا یک سوی ایران به‌واسطه ریزگردها غبارآلود است اما سوی دیگر آن به‌واسطه بارش برف بهاری باعث شده چنین تصویر کارت‌پستالی از طبیعت خلق شود. اینجا مناطق مرتفع و جنگلی استان کردستان است که به شکلی چنین چشم‌نواز درآمده است.

جهان

نابودی نوشابه‌های اسرائیلی

■ یک شهروند پاکستانی ده‌ها بطری از نوشابه‌های گازدار که با شرکت‌های حامی رژیم اشغالگر در ارتباط بودند را شکست.

کیوآرکد را اسکن کنید

حادثه

آویزان هلیکوپتر!

■ مردی پس از آن‌که درخواستش برای سوار شدن به هلیکوپتر رد شد، هنگام برخاستن با گرفتن پایه‌های هلیکوپتر، لحظاتی در هوا معلق ماند.

کیوآرکد را اسکن کنید

حیات وحش

مرگ در لحظه تشنگی

■ در دل طبیعت وحشی کنیا، زرافه‌ای تشنه تنها لحظاتی پیش از نوشیدن آب، هدف حمله مرگبار از سوی فیلی خشمگین قرار گرفت.

کیوآرکد را اسکن کنید

حادثه

لس‌آنجلس روی ویبره

■ زمین لرزه‌ای به بزرگی ۶ ریشتر جنوب کالیفرنیا را لرزاند. کانون این زمین لرزه در ۲۰ کیلومتری جنوب شرقی سن‌دیگو بوده است.

کیوآرکد را اسکن کنید

دوردنیا

چرا بزها باهوش‌ترند؟

مقاله تازه‌ای به بررسی توانایی‌های شناختی گوسفندان و بزها پرداخته و نتایج تحقیقات جدیدی را شرح می‌دهد که نشان می‌دهد بزها در مقایسه با گوسفندان عملکرد بهتری در آزمون‌های شناختی دارند.

وقتی صحبت از حیوانات باهوش می‌شود، معمولا گونه‌های مزرعه‌ای مانند گوسفندان، بزها و آلپاکاها در ذهن ما جایگاهی ندارند و بیشتر به حیواناتی مثل کلاغ‌ها فکر می‌کنیم اما این پژوهش نشان می‌دهد که این حیوانات مزرعه‌ای توانایی‌های شناختی قابل‌توجهی دارند و تفاوت‌های مهمی بین گونه‌های مختلف وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد که بزها در آزمون‌های حافظه و حل مسأله از گوسفندان و آلپاکاها پیشی می‌گیرند.

اولین مطالعه روی حافظه مکانی متمرکز بود، یعنی توانایی به‌خاطر سپردن مکان چیزی مهم، مانند غذا. این مهارت برای حیوانات در طبیعت برای یافتن آب، غذا یا سرپناه حیاتی است. در این آزمایش، حیوانات باید غذایی را که در یکی از چندین سطل در یک فضای کوچک پنهان شده بود، پیدا می‌کردند. پس از یادگیری مکان غذا، موقعیت سطل‌ها تغییر داده شد تا سرعت و دقت حیوانات در یافتن دوباره غذا سنجیده شود. در این آزمون بزها بهترین عملکرد را داشتند؛ آنها غذا را سریع‌تر پیدا کردند و خطاهای کمتری مرتکب شدند.

گوسفندان نیز عملکرد خوبی داشتند اما نسبت به بزها اشتباهات بیشتری مرتکب شدند. آلپاکاها در تکمیل وظایف در زمان تعیین‌شده مشکل داشتند و عملکرد ضعیف‌تری نشان دادند.

این توانایی برتر بزها در حافظه مکانی ممکن است به تاریخچه تکاملی آنها مرتبط باشد. بزها به‌عنوان حیواناتی که در مناظر وسیع و صخره‌ای چرا می‌کنند، احتمالا حافظه قوی‌تری برای پیمایش و بازگشت به منابع غذایی خوب پیدا کرده‌اند.

بخش دیگر این آزمون مربوط به مهارت‌های شناختی پیچیده‌تری مانند توانایی عددی و امکان طبقه‌بندی بود. در رابطه با توانایی عددی هر سه گونه توانستند تفاوت بین مقادیر بیشتر و کمتر غذا را تشخیص دهند و معمولا ظرف حاوی تعداد بیشتری خوراکی را انتخاب کردند. در موضوع طبقه‌بندی هم وقتی نوبت به گروه‌بندی اشکالی که ظاهر مشابهی داشتند رسید، هر سه گونه به یک اندازه با دشواری مواجه شدند و عملکرد مشابهی داشتند.

این مطالعات شواهدی ارائه می‌دهند که ایده فقدان توانایی‌های ذهنی در حیوانات مزرعه‌ای را به چالش می‌کشد. هر گونه نقاط قوت متفاوتی دارد اما بزها در توانایی‌های آزمایش‌شده (حافظه و پردازش اطلاعات) کارآمدتر از گوسفندان و آلپاکاها عمل کردند.

این یافته‌ها نه‌تنها از منظر علمی جالب هستند، بلکه کاربردهای عملی نیز دارند. به این معنا که درک بهتر توانایی‌های شناختی حیوانات می‌تواند به طراحی محیط‌های مناسب‌تر و غنی‌تر برای آنها کمک کند، که به بهبود کیفیت زندگی‌شان منجر می‌شود. همچنین حیواناتی با حافظه مکانی ضعیف‌تر ممکن است برای پیمایش در مراتع یا محوطه‌ها به کمک بیشتری نیاز داشته باشند، در حالی که حیوانات با توانایی‌های شناختی بالاتر می‌توانند از محیط‌های تحریک‌کننده‌تر بهره‌مند شوند.